

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
PSČ 116 40 PRAHA 1, Nám. CURIEOVÝCH 7

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK Oponenta

Téma práce : Trestní odpovědnost při poskytování zdravotních služeb - vybrané otázky

Autor : Mgr. Jan Vychyta

Konzultant : JUDr. Rudolf Vokoun, Csc.

Oponent : doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

Předkládaná rigorózní se zabývá velmi aktuálním tématem a to vybranými otázkami z trestní odpovědnosti při poskytování zdravotních služeb.

Z hlediska obsahového a metodologického mohu konstatovat, že pojednání o daném tématu důsledně vychází z jeho věcného zaměření, jež si autor vymezil strukturou práce.

Pokud jde o vlastní metody zpracování látky, autor se opíral o právně dogmatickou analýzu odpovídajících právní úpravy.

Systematika rigorózní práce, jak ji nabízí zmíněný obsah, je vcelku vhodně strukturovaná do pěti kapitol. Po úvodní části autor uvádí krátký exkurz do oblasti právo a medicína. V kapitole třetí se autor zabývá obecnou částí trestní odpovědnosti při poskytování zdravotních služeb. Konkrétně autor rozebírá pojem právní odpovědnosti, předpoklady vzniku trestní odpovědnosti, protiprávnost a okolnosti jejich vyloučení, dále v této kapitole vymezuje pojem *lex artis medicinae*, platnou právní úpravu a posuzování postupu *lege artis* v trestním řízení.

Podle judikatury Nejvyššího soudu lze vznik trestněprávní odpovědnosti lékaře obecně, ve shodě s trestněprávní naukou a ustálenou rozhodovací praxí soudů, dovodit, pouze pokud jeho jednání je v rozporu s povinnostmi lékaře poskytovat účelnou a hodnotnou péči, takové jednání musí být lékařem zaviněné nejméně z nedbalosti a zároveň následek v podobě těžké újmy na zdraví, popř. smrti musí být v příčinné souvislosti s tímto jednáním (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005, či ze dne 25. 4. 2012, č. j. 4 Tdo 436/2012-45).

Podle čl. 4 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy. Podle zákona o zdravotních službách má pacient právo na poskytování zdravotních služeb na náležitě odborné úrovni (§ 28 odst. 2). Podle § 4 odst. 5 tohoto zákona se náležitou odbornou úrovní rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti. Tato právní definice byla shledána ústavně konformní Ústavním soudem v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 27/12 ze dne 7. 1. 2013 (N 2/68 SbNU 37), body 349-354, kde mimo jiné konstatoval, že mezi dosavadní (zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu) i novou právní úpravou (zákon o zdravotních službách) není zásadní rozdíl a nová definice je i v obsahové shodě s čl. 4 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně. Lze proto i vycházet z dřívější judikatury vzniklé za platnosti zákona o péči o zdraví lidu.

Judikatura Nejvyššího soudu pojem *lege artis* vymezuje následovně jako: "takový preventivní, diagnostický nebo terapeutický postup, který odpovídá nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání. Za zdravotní péči *lege artis* je tedy považována taková zdravotní péče, která je v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy. Naopak za zdravotní péči *non lege artis* je považována taková zdravotní péče, při jejímž poskytování lékař volí postupy zastaralé, nedostatečně účinné, neověřené nebo dokonce nebezpečné." (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2008 sp. zn. 8 Tdo 1421/2008; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1254/2011; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009 sp. zn. 8 Tdo 1048/2009; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 193/2010; a další).

Dále se autor v této kapitole věnuje souhlasu pacienta s poskytnutím zdravotních služeb, kdy vymezuje obsah tohoto pojmu, rozebírá platnou právní úpravu a předem vyslovená přání. Rovněž se zabývá trestní odpovědností právnických osob v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb. Tuto kapitolu autor uzavírá rozbořem vztahu trestní odpovědnosti a jiných druhů právní odpovědnosti.

V kapitole čtvrté se autor zabývá vybranými otázkami ze zvláštní části trestního zákoníku a to konkrétně úmyslnými trestnými činy proti životu a zdraví, trestný čin neposkytnutí pomoci, trestné činy proti těhotenství ženy a ostatními trestnými činy páchanými při poskytování zdravotních služeb.

V kapitole páté pak autor hodnotí platnou právní úpravu a uvádí návrhy *de lege ferenda*. Autor uvádí, že primárním cílem právní regulace sektoru zdravotnictví je celkové zvyšování kvality poskytované zdravotní péče, nelze tohoto cíle dosáhnout v současné době dosáhnout pouze pomocí institutů náhrady újmy na zdraví, popř. jiné nemajetkové újmy podle předpisů občanského práva, případně vnitřními mechanismy disciplinární odpovědnosti. Ochranu základních práv nelze v určitých situacích zajistit jinak, než prostřednictvím trestního práva. Pokud přitom k takové

situaci dojde je povinností státu prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení incident dostatečným způsobem prošetřit, tj. nalézt a označit příčinu porušení práva a přivést viníky k odpovědnosti.

Účelem povinnosti účinného vyšetřování je, aby příslušné orgány identifikovaly příčiny namítaného porušení práva a, pokud je to nutné, přivedly viníky k odpovědnosti za své činy. Požadavek účinného vyšetřování je procesní povinností tzv. náležitě péče a nikoliv povinností na výsledek. Účinné vyšetřování tak negarantuje žádný konkrétní výsledek, ale pouze řádnost postupu daného orgánu (viz usnesení sp. zn. I. ÚS 2886/13 ze dne 29. 10. 2013, bod 20).

V této oblasti je nutno pečlivě zvažovat trestní odpovědnost a zohlednit zásadu subsidiarity trestní represe. Jak judikoval Ústavní ČR Dále je nutné zohlednit, že poskytování zdravotní péče je vysoce žádoucí a společensky prospěšnou činností. V případech, kdy zdravotničtí pracovníci v dobré víře poskytují zdravotní péči s úmyslem zlepšit zdraví, či přímo zachránit životy pacientů, nelze tuto činnost v žádném případě kriminalizovat (I. ÚS 1565/14).

Při ústní obhajobě by se autor měl vyjádřit k následujícím otázkám :

- *Souběh trestní odpovědnosti lékaře za trestné činy proti životu a zdraví a zdravotnického zařízení – právnické osoby, kde je zaměstnán.*

Závěr :

Lze konstatovat, že předložená práce je zdařilým zpracováním zvoleného tématu. Výklad je vhodně rozčleněn, autor poctivě pracuje s poznámkovým aparátem i judikaturou. Autor ve své práci využil přiměřené množství dostupných literárních pramenů a osvědčil svoji schopnost jejich využití pro vlastní autorský text.

Po obsahové i formální stránce autor splnil všechny nároky kladené na tento typ prací a předložená práce je tak způsobilá k obhajobě.

V Praze dne 14.1.2014

Doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

oponent